

Omaavalituse staatuse ja nimeküsimus

Põhiseadusest tulenevalt on haldusüksused (KOV üksused), kas linnad või vallad. Menetletav haldusreformi seadus võimaldab ühinenud omaavalitsuses säilitada või võtta linna staatuse juhul kui ühineb suurem linn (algselt oli eelnõus põhimõte, et ühinemise järgselt on linna elanike arv üle 50% KOV elanikest, nüüd on seda lävend madalamaks muudetud).

Vallad ja linnad haldusüksustena jagunevad omakorda asustusüksusteks, milleks on külad, alevikud, alevid, vallasisesed linnad ja asumid (viimased vaid linnades). Seega kui ühinev omaavalitsus oleks vald, siis Haapsalu linn asustusüksusena jääks endiselt alles.

Saatuse ja nime küsimused on ka meie naaberriikides teemaks olnud. Näiteks Lätis olid vallad (pagasts) ja linnad (pilseta), ühinenud omaavalitsustele anti uus nimi (novads), mille sees säilivad vanad vallad ja linnad (pagasts ja pilseta). Soomes moodustati kuue kohaliku omaavalitsuse üksuse ühinemisel Kouvola linn, mille suurus on 2800km² ja 88000 elanikku. Samas on olnud hiljem tendents seda tüüpi omaavalitsustel võtta valla-saatus, kus linn on keskusena ja asustusüksusena.

Eestis, nt Kärda, Rapla, Türi, kus endised linnad on pärast ühinemist vallasisesed linnad, on öeldud, et valla staatuse võtmisega on linna-termin (tähtsus) just kuvandina vähenenud.

Nagu möödunud kohtumisel kokku leppisime võtsin ka Peeter Pällilt (kohanimeekspert) arvamuse. Kopeerin selle siia:

Tere!

Aitäh kirjutamast. Kardan, et siinse vaidluse puhul ratsionaalseid argumente on raske leida, mis emotsionaalsed üle kaaluksid. Mõlemad nimed, nii Haapsalu kui ka Ridala on väga vanad ja auväärased kohanimed; mõlemad, nii linn kui ka vald pika ajalooga, nii et siin on väga raske olla erapooletu arvaja.

Ühel juhul tekib omaavalitsusüksusena Haapsalu linn, mille piiresse kuuluvad külad ja Haapsalu tuumlinn (linn kui asustusüksus); teisel juhul Ridala vald, mille sees on Haapsalu linn. Teine juhtum on terminoloogiliselt mõneti lihtsam, ent identiteedi mõttes ilmselt sama keeruline kui esimene.

Mõlemad lahendused on, nagu ütlete, haldusreformi seaduse eelnõuga lubatavad ja väga suurt vahet ei ole. Tõsi, kui ühinetakse Haapsalu linna nime alla, siis läheb Ridala nimi ametlikust käibest kaduma, kuna praegu ei ole ka sellenimelist küla olemas. Selles mõttes oleks Ridala valla nime alla ühinemine natuke eelistatavam, kuna siis säilivad mõlemad nimed ja Haapsalu märgib ühemõtteliselt linna kui asulat. Haapsalu linnaks ühinedes muutub Haapsalu nimi kahemõtteliseks, kuna sellega tähistatakse nii linna kui haldusüksust (suuremat ala koos küladega) kui ka linna kui asustusüksust (väiksemat ala ilma küladeta).

Lugupidamisega

Peeter Päll